

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Tradus și revizuit de IER (<http://ier.gov.ro/>)

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

CAUZA LINGURAR ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 5886/15)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

16 octombrie 2018

Hotărârea este definitivă. Poate suferi modificări de formă.

În cauza Lingurar și alții împotriva României

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-un comitet compus din:

Paulo Pinto de Albuquerque, *președinte*,

Egidijus Kūris,

Iulia Antoanella Motoc, *judecători*,

și Andrea Tamietti, *grefier adjunct de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 25 septembrie 2018,

pronunțând prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 5886/15 îndreptată împotriva României, prin care trei resortisanți ai acestui stat, domnii Augustin Lingurar și Trandafir Lăcătuș („primul și al doilea reclamant”) și doamna Minerva Covaci („reclamanta”) au sesizat Curtea la 18 decembrie 2014, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamanții au fost reprezentați de organizația neguvernamentală Romano CRISS, cu sediul în București. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna C. Brumar, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La 12 octombrie 2015, capetele de cerere formulate de reclamanți din perspectiva art. 3, art. 8 și art. 14 din Convenție au fost comunicate Guvernului și cererea a fost declarată inadmisibilă în ceea ce privește celelalte capete de cerere, în conformitate cu art. 54 § 3 din Regulamentul Curții.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

4. Reclamanții, toți aparținând etniei rome, s-au născut, respectiv, în 1976, în 1986 și în 1985 și au domiciliul la Cluj-Napoca.

A. Comunitatea de romi din Pata Rât

5. Versiunile părților diferă în ceea ce privește constituirea unei comunități de romi lângă depozitul de gunoi al orașului Cluj-Napoca, în locul cunoscut sub numele de Pata Rât.

1. Versiunea reclamantilor

6. Reclamantii susțin că au trăit timp de 7 ani lângă orașul Cluj-Napoca, într-un loc numit Făget. La o dată neprecizată din 2003, autoritățile locale le-ar fi cerut să părăsească așezarea de la Făget și i-ar fi dus lângă rampa de gunoi a orașului Cluj-Napoca, la Pata Rât. Reclamantii precizează că în locul acesta s-a format o comunitate de romi, compusă din câteva zeci de locuitori.

7. Declară că acolo au construit barăci, împreună cu ceilalți membri ai comunității, cu materiale găsite în rampa de gunoi. Adaugă că obțineau venituri din vânzarea de fier vechi și deșeuri metalice recuperate din rampa publică și că trăiau în condiții materiale foarte precare.

2. Versiunea Guvernului

8. Pe baza informațiilor care i-ar fi fost transmise de Inspectoratul de poliție județean („IPJ Cluj”), Guvernul susține că autoritățile nu au transferat niciodată comunitatea de romi din Făget la Pata Rât în 2003. Precizează că în momentul raziei din 8 noiembrie 2005 efectuate la Pata Rât, niciunul dintre reclamantii nu avea domiciliul înregistrat la Cluj-Napoca sau la Pata Rât. Declară că primul reclamant nu avea niciun domiciliu înregistrat de autorități, că cel de al doilea reclamant avea ca domiciliu înregistrat localitatea Recea Cristur și că reclamanta avea ca domiciliu înregistrat localitatea Mintiu.

B. Intervențiile autorităților în comunitatea de la Pata Rât

1. Descinderea poliției din 5 noiembrie 2005

9. În 2005, poliția a fost sesizată cu un număr din ce în ce mai mare de plângeri penale pentru furt formulate de persoane care locuiau în satele vecine cu Pata Rât. La 5 noiembrie 2005, poliția din Apahida a fost sesizată cu trei plângeri penale pentru furt. În urma cercetării furturilor la fața locului, câinii polițiștii i-au dus pe anchetatori către comunitatea romă de la Pata Rât. Ținând seama de acest fapt, poliția din Cluj-Napoca a organizat în aceeași zi o descindere în această comunitate.

10. În timpul acestei descinderi, cinci polițiști s-au deplasat la Pata Rât și au constatat că la fața locului erau doar câțiva copii și câteva femei, toți fără documente de identitate. Au găsit un anumit număr de obiecte declarate furate și i-au reținut pe L.A. și pe L.F.T. Aceștia din urmă, care erau suspectați de furt, au fost arestați și, ulterior, trimiși în judecată pentru furt. Nu reiese din documentele aflate la dispoziția Curții că s-ar fi găsit arme la fața locului.

2. Razia poliției din 8 noiembrie 2005

11. Din cauza descoperirii anumitor bunuri furate și a prezenței unor indicii potrivit cărora comunitatea de romi de la Pata Rât adăpostea alte persoane suspectate de săvârșirea infracțiunii de furt (supra, pct. 10), la 7

noiembrie 2005, IPJ Cluj a aprobat organizarea unei razii a forțelor de ordine cu efective mărite la Pata Rât pentru 8 noiembrie 2005.

12. Șeful Biroului de poliție rurală din cadrul Poliției Municipiului Cluj-Napoca a stabilit planul de razie. Obiectivul acestei acțiuni era „depistarea persoanelor care posedă mandate penale”. Conform acestui plan stabilit în prealabil, razia fusese organizată pentru: prevenirea furturilor și a altor infracțiuni; depistarea persoanelor urmărite local sau general, depistarea minorilor care au părăsit instituțiile de ocrotire sau propria familie și care se află în situație de vagabondaj, depistarea persoanelor suspecte amprentate la descinderea poliției din 5 noiembrie 2005, identificarea și clarificarea situației persoanelor care nu-și pot justifica prezența la locul de desfășurare a raziei, depistarea bunurilor și a animalelor furate de pe raza comunelor învecinate.

13. Forțele de ordine chemate să participe au fost: trei lucrători criminaliști, șase polițiști D.P.I.R., treizeci de jandarmi și doisprezece polițiști, întregul efectiv operativ al biroului, din cadrul Poliției Municipiului Cluj-Napoca. Potrivit planului de razie, acțiunea trebuia să se deruleze la rampa de gunoi Pata Rit „unde sunt construite colibe și barăci de către țigani”. Nicio referire din planul raziei nu indica faptul că persoanele căutate erau înarmate sau periculoase.

14. Razia era organizată conform art. 2 alin. (1) și art. 19 alin. (1) lit. e) și lit. g) din Legea nr. 550/2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, art. 26 din Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române și dispozițiilor relevante din Codul de procedură penală în vigoare la data săvârșirii faptelor („C. proc. pen.”).

15. La 8 noiembrie 2005, razia a început la ora 6.00 și s-a încheiat la ora 10.00. Jandarmii au fost desfășurați pentru a încercui zona în care se instalase comunitatea de romi. Polițiștii au intrat apoi în fiecare locuință și au scos toate persoanele care se aflau acolo. Locuitorii comunității au refuzat să-și părăsească casele. Operațiunea a declanșat un scandal general. Bărbații, inclusiv reclamanții, au fost separați de femeile și de copiii lor și au fost întinși la pământ. O serie de bărbați din comunitate au fost încătușați unul de celălalt.

16. Reclamanții au refuzat să-și părăsească casele și au fost scoși cu forța de către polițiști. Aceștia menționează că au fost agresați verbal, amenințați și loviți de către agenții de poliție. În fața instanțelor interne, au detaliat tratamentele pe care pretindeau că le primiseră din partea acestora.

a) Primul reclamant

17. Primul reclamant a declarat că unul dintre agenții forțelor de ordine intrase în locuința sa și îl lovisese în zona feței, în timp ce dormea. A menționat că fusese apoi scos din casa sa și aruncat la pământ. Acesta a adăugat că fiica sa în vârstă de 9 ani, care se agățase de brațul său, a căzut împreună cu el.

b) Al doilea reclamant

18. Conform anchetei interne desfășurate pe acest subiect, polițiștii i-au cerut celui de al doilea reclamant să iasă din locuință. Atunci persoana în cauză a fugit către locuința socrului său, scăpând de polițiștii care îl prinseseră înainte. Acesta a intrat în locuința socrului său ascunzându-se în spatele lui pentru a scăpa de polițiști. După spusele agenților, cel de al doilea reclamant ar fi aruncat în direcția lor o cratiță cu lichid (supra, pct. 26 și 34). Concubina celui de al doilea reclamant ar fi luat-o în brațe pe fiica lor în vârstă de doi ani și ar fi amenințat că o aruncă la pământ.

19. Polițiștii au reușit să-l scoată pe cel de al doilea reclamant din respectiva locuință. În timp ce se afla pe jos având în brațe copilul de vârstă mică, aproape de concubina sa, doi polițiști i-au cerut să îi urmeze într-un loc în care bărbații erau supuși trierii. Cel de al doilea reclamant și-a lăsat copilul cu concubina și a plecat cu agenții de poliție care îl țineau fiecare de un braț. După câțiva pași, unul dintre agenții de poliție i-a aplicat o lovitură de baston la nivelul cefei. Cel de al doilea reclamant a căzut pe jos și a refuzat să se ridice. A fost târât de către polițiști până la locul unde bărbații fuseseră adunați și culcați la pământ.

c) Reclamanta

20. Reclamanta a informat că fusese lovită de mai multe ori în timp ce era gravidă în luna a doua. A adăugat că fusese lovită cu o scândură până când aceasta s-a rupt, pentru simplul fapt că îndrăznise să întrebe unde era dus soțul său și că a vrut să revină în casă pentru a recupera câteva lucruri.

3. Finalizarea raziei

21. În cursul acestei razii, șaptezeci și patru de persoane au fost găsite la fața locului, dintre care numai o parte cu documente de identitate. Niciuna dintre persoanele prezente nu a fost în măsură să prezinte documente pentru a-și dovedi domiciliul la Cluj-Napoca. Unsprezece dintre persoanele menționate mai sus au fost duse la sediul poliției pentru a fi identificate, iar unui număr de patru persoane li s-a aplicat o contravenție. Au fost găsite bunuri declarate furate, și anume doi porci, un ham și cuverturi, covoare și lenjerie de pat. Persoanele rămase libere, inclusiv primul reclamant și reclamanta, au fost trimise la domiciliul lor. Mai mulți suspecți au fost identificați și trimiși ulterior în judecată, inclusiv al doilea reclamant.

22. După ce au scos afară toate persoanele prezente, polițiștii au dat foc colibelor.

23. La momentul raziei poliției erau prezente posturi locale de televiziune. Imaginile înregistrate corespundeau faptelor denunțate de cel de al doilea reclamant și îl surprindeau pe primul reclamant când era aruncat la pământ de un agent de poliție. A fost depusă la dosarul cauzei în fața Curții o copie a acestor imagini.

24. Prin rechizitoriul din 1 martie 2007, Parchetul de pe lângă Judecătoria Cluj-Napoca l-a trimis în judecată pe cel de al doilea reclamant pentru săvârșirea infracțiunilor de fals privind identitatea și de furt calificat.

C. Sancționarea disciplinară a polițistului A.A.J.

25. Imaginile video înregistrate la momentul raziei din 8 noiembrie 2005 (supra, pct. 23) au fost difuzate de posturile locale de televiziune. Șeful poliției locale a fost întrebat de jurnaliști despre comportamentul polițiștilor la momentul respectivei razii. A declarat că fusese folosită forța și că urma să se desfășoare o anchetă.

26. Agentul de poliție care îl lovise pe cel de al doilea reclamant a fost identificat în persoana lui A.A.J. S-a deschis o anchetă disciplinară împotriva sa. Raportul întocmit la 17 noiembrie 2005 observa că, privitor la desfășurarea faptelor referitoare la cel de al doilea reclamant, nu s-a stabilit că acesta din urmă se opusese ordinelor poliției: deși aceștia au declarat că reclamantul le aruncase o cratiță cu lichid când se aflau în interiorul locuinței (supra, pct. 18), reclamantul și socrul său, audiați în anchetă, au negat că au făcut acest lucru; în plus, nu s-a constatat în imaginile filmate că reclamantul s-a opus polițiștilor după ce fusese scos din locuință.

27. Comisia de disciplină însărcinată cu cauza a remarcat că A.A.J. îl lovise pe cel de al doilea reclamant pe motiv că acesta a opus rezistență. După ce l-a audiat pe A.A.J., a constatat că faptul care îi era imputat, ținând seama de impactul difuzării imaginilor în cauză de către posturile de televiziune, constituia o faptă disciplinară, și a propus să fie demis din funcție.

28. Prin decizia din 2 decembrie 2005, șeful IPJ Cluj a stabilit că A.A.J. era răspunzător de abaterea disciplinară de „comportare necorespunzătoare în serviciu care a adus atingere onoarei și probității profesionale a polițistului și prestigiului instituției” și a pronunțat sancțiunea următoare față de acesta: „amânarea promovării în grade profesionale pe o perioadă de 2 ani”.

29. Pe motivul rezultatelor foarte bune în muncă obținute de A.A.J., prin decizia din 20 noiembrie 2007, șeful IPJ Cluj l-a răsplătit cu ridicarea sancțiunii sus-menționate începând de la 1 decembrie 2007.

D. Plângerea penală formulată de reclamanți

30. La 21 decembrie 2005, reclamanții, reprezentați de către un avocat ales, au sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Cluj-Napoca cu o plângere penală împotriva tuturor polițiștilor și a jandarmilor care au participat la operațiunile din 5 și din 8 noiembrie 2005. Reclamanții îi acuzau de purtare abuzivă în formă simplă și agravată din cauza violenței verbale pe care ar fi manifestat-o împotriva lor, de loviri și vătămare corporală, de amenințări și de distrugere prin incendiere, infracțiuni pedepsite prin art. 250 alin. (1) și (2), art. 181, art. 193 și art. 217 alin. (4) din Codul penal în vigoare la data

săvârșirii faptelor. La o dată neprecizată, reclamantii au completat plângerea cu acuzația de furt calificat.

31. Reclamantii au denunțat că cei acuzați folosiseră forța în mod disproportionat și că îi intimidaseră și îi amenințaseră în timpul operațiunilor poliției organizate la 5 și la 8 noiembrie 2005. Nu s-au plâns de faptul că autoritățile interne intraseră în casele lor fără mandat de percheziție.

32. Reclamantii au fost reprezentați de același avocat mandatat în numele lor de Romano CRISS (supra, pct. 2) de-a lungul întregii proceduri privind plângerea lor penală (supra, pct. 30).

33. Toți polițiștii și jandarmii care au participat la operațiuni au fost identificați.

34. Polițistul A.A.J. a fost audiat. A declarat că cel de al doilea reclamant nu dăduse curs somației sale, că aruncase spre el o cratiță ce conținea un lichid și că, în cele din urmă, fugise spre o altă locuință, din care fusese scos de polițiști. A.A.J. indica faptul că, împreună cu un alt polițist, îl însoțise pe reclamant către locul în care erau adunați bărbații. A admis că, în timpul acestei deplasări, îi aplicase o lovitură de baston pe spate reclamantului în mod preventiv. A subliniat că în 2004 fusese victima infracțiunii de ultraj din partea unui cetățean de etnie romă.

35. Romi care se aflau la Pata Rât au fost audiați și au declarat că agenții de poliție i-au amenințat și agresat.

36. În urma mai multor transferări ale dosarului între diferite parchete pentru a stabili parchetul competent potrivit gradului polițiștilor acuzați, la o dată neprecizată din 2007, dosarul a fost transferat la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Cluj („parchetul”).

37. La 22 octombrie 2008, invocând art. 10 alin. (1) lit. a), d) și f) C. proc. pen., parchetul a dispus neînceperea urmăririi penale pentru toate persoanele în cauză în ceea ce privește toate capetele de acuzare. Considera că acțiunile polițiștilor fuseseră legale și conforme cu dispozițiile aplicabile în materie de raze a forțelor de ordine. Cu privire la lovitura aplicată de A.A.J. celui de al doilea reclamant, parchetul a considerat că nu constituia infracțiune pe motiv că polițistul nu acționase cu intenție. Privitor la învinuirile formulate de ceilalți reclamanti, parchetul a observat că nu au fost susținute de certificate medico-legale, ceea ce dovedea conform acestuia că folosirea forței nu a depășit limitele legale. A subliniat că nu existau nici informații și nici probe conform cărora agenții statului au comis infracțiunea de amenințări.

38. La 28 noiembrie 2008, prim-procurorul parchetului a confirmat scoaterea de sub urmărirea penală din 22 octombrie 2008.

39. În urma plângerii reclamantilor, prin decizia din 7 aprilie 2009, Curtea de Apel Cluj a confirmat temeinicia încetării urmăririi penale pronunțate în speță.

40. Reclamantii au formulat recurs împotriva acestei hotărâri în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție („Înalta Curte”).

41. În ședința din cadrul recursului ținută la 14 octombrie 2009 în fața Înaltei Curți, avocatul reclamantilor a indicat că CD-ul care conținea înregistrarea raziei nu mai figura la dosar și a declarat că făcuse demersuri pentru a obține o nouă copie a acestuia și a o depune la dosar.

42. Prin hotărârea definitivă din 14 octombrie 2009, făcând referire la art. 3 din Convenție, Înalta Curte a admis recursul reclamantilor. Aceasta a hotărât că, deși acuzațiile privind agresiunea fizică a reclamantilor nu au fost susținute de certificate medico-legale, declarațiile persoanelor interesate erau confirmate de cele ale celorlalte persoane audiate. Înalta Curte a observat în continuare că o parte dintre actele de cercetare preliminară au fost efectuate de procurori militari care nu îndeplineau condiția de independență față de jandarmii implicați în evenimente și că parchetul relua actele de cercetare preliminară efectuate de procurorii militari.

43. Înalta Curte a explicat că anumite referiri ale autorităților la cinstea și la modul de viață ale reclamantilor puteau fi, în lipsa oricărei probe, discriminatorii. Instanța a considerat că procurorul ar fi trebuit să examineze dacă faptele polițiștilor față de reclamanți urmăriseră să-i umilească și să-i înjosească și dacă, prin efectele lor, aceste acte au adus atingere demnității reclamantilor, care erau de etnie romă.

44. Înalta Curte a retrimis dosarul la parchet, cu următoarele sarcini:

- să-i audieze pe reporterul și pe cameramanul de la postul de televiziune A., care au asistat la evenimente;
- să adauge la dosar o copie a reportajului realizat de postul de televiziune P.;
- să-i audieze pe polițiștii al căror nume era menționat;
- să adauge la dosar documentele medicale în ceea ce privește primul reclamant care declarase că fusese transportat, în urma incidentelor, la spital de către reprezentanta unei asociații de caritate de protecție a romilor;
- să audieze din nou părțile vătămate.

45. Parchetul a efectuat o parte dintre actele de cercetare cerute de Înalta Curte. La 2 septembrie 2011, a dispus neînceperea urmăririi penale pentru toate persoanele în cauză.

46. Reclamantii au contestat această neîncepere a urmăririi penale: susțineau că au fost victime ale unor acte de violență nejustificate, că amploarea raziei era disproporționată față de realitatea faptelor și că obiectivul acesteia era dispersarea comunității de romi de la Pata Rât. Au precizat, de asemenea, că neînceperea urmăririi penale era nefondată și au indicat că „forțele de ordine au pătruns în locuințele tuturor, pe care le-au percheziționat ignorând prevederile art. 100 și urm. C.pr.pen.” [care reglementează procedura în caz de percheziție].

47. Prin hotărârea definitivă din 9 mai 2012, Curtea de Apel Oradea, unde a fost strămutată cauza între timp, a casat ordonanța de încetare a urmăririi penale, pe motiv că acesta nu efectuase toate actele de cercetare cerute de Înalta Curte. Curtea de Apel Oradea a trimis dosarul la parchet, cu

următoarele dispoziții: reaudierea polițiștilor participanți la evenimente și a persoanelor vătămate; audierea reporterului și a cameramanului de la postul de televiziune A., care asistaseră la evenimente; identificarea spitalului la care primul reclamant ar fi fost îngrijit a doua zi după incident și obținerea actelor medicale relevante cu privire la acesta.

48. Parchetul a dispus începerea urmăririi penale împotriva lui A.A.J. pentru săvârșirea infracțiunii de purtare abuzivă și începerea urmăririi penale *in rem* pentru toate infracțiunile invocate de reclamanți. Audiați, reporterul și cameramanul de la postul de televiziune A. au declarat că „razia avusese loc normal, fără manifestări abuzive din partea forțelor de ordine.” Cameramanul a adăugat că cel de al doilea reclamant fusese lovit cu bastonul după ce refuzase să se supună ordinelor polițiștilor.

49. Spitalul de urgență și spitalul clinic din Cluj-Napoca, audiate cu privire la îngrijirile medicale furnizate primului reclamant, au informat parchetul că acesta din urmă nu figura pe lista cu persoanele îngrijite în instituțiile lor.

50. Polițiștii menționați de Înalta Curte și reclamanții au fost audiați.

51. Procurorul a constatat că jandarmii care luaseră parte la razie nu intraseră în contact cu reclamanții, dat fiind că misiunea lor era de a încercui zona, la o distanță de câteva sute de metri de barăcile reclamanților.

52. La 27 iunie 2013, invocând art. 10 alin. (1) lit. a) și d) C. proc. pen., parchetul a dispus scoaterea de sub urmărire penală a lui A.A.J., a clasat definitiv urmărirea penală inițiată *in rem* și a dispus neînceperea urmăririi penale pentru toate persoanele în cauză.

53. Parchetul a constatat că, ținând seama de forma în care avusese loc razia – „puțin după ora 06:00 dimineața, când încă era întuneric, într-o locație referitor la care nu existau suficiente date cu privire la numărul persoanelor prezente, identitatea acestora și poziția lor exactă, existând informații că cei prezenți ar putea fi înarmați și periculoși” – și de persoana lui A.A.J., „victimă [anterior] a unei infracțiuni de ultraj, speriat că ar putea fi din nou atacat”, era evident că acesta din urmă acționase fără să fie conștient că are o purtare abuzivă. Parchetul a constatat că, în orice caz, comportamentul lui A.A.J. fusese sancționat printr-o sancțiune disciplinară (supra, pct. 28) și că, având în vedere timpul scurs de la comiterea faptelor, s-a împlinit termenul de prescripție pentru răspunderea sa penală.

54. Reclamanții au introdus o plângere împotriva acestei rezoluții de neîncepere a urmăririi penale la prim-procurorul parchetului. Au denunțat folosirea nejustificată a unei forțe disproporționate la momentul raziei în cauză. Primul reclamant a arătat că pe înregistrarea video depusă la dosar era vizibil că fusese aruncat la pământ de un polițist. Cel de al doilea reclamant a arătat că violența folosită împotriva sa de către A.A.J. nu se justifica deloc prin comportamentul său. Reclamanții au prezentat în plângerea lor un punct intitulat „Justificarea violenței” în care unul dintre argumente era întemeiat pe „legitimitatea pătrunderii în locuințele acestora; problema mandatului de

percheziție”. Denunțau, la acest subtitlu, comportamentul agenților statului care, în opina lor, intraseră în casele lor fără mandat de percheziție.

55. Prin rezoluția din 24 iulie 2013, prim-procurorul parchetului a confirmat neînceperea urmării penale din 27 iunie 2013 (supra, pct. 52).

56. Reclamanții au sesizat Curtea de Apel Oradea cu o plângere împotriva rezoluției parchetului din 27 iunie 2013 (supra, pct. 52). Reluau argumentele privind lipsa proporționalității forței folosite și lipsa probelor cu privire la faptul că membrii comunității de romi erau „înarmați și periculoși”. În partea din plângere având titlul „Cauza și scopul raziei poliției”, contestau scopurile raziei din 8 noiembrie 2008. În această privință arătau că, în ciuda scopului de prevenire a infracțiunilor, „autoritățile nu se preocupaseră să obțină un mandat de percheziție pentru a intra în casele lor”. Susțineau că razia a avut ca scop desființarea comunității de romi de la Pata Rât.

57. Prin hotărârea definitivă din 5 iunie 2014, Curtea de Apel Oradea a respins plângerea reclamanților și a confirmat neînceperea urmării penale pronunțată în cauză.

58. În acest scop, a constatat mai întâi că parchetul se conformase dispozițiilor date de Înalta Curte (supra, pct. 44).

59. Apoi, a arătat că raziile din 5 și 8 noiembrie 2005 se desfășuraseră potrivit planurilor aprobate în condițiile legii urmărindu-se identificarea persoanelor care nu-și puteau justifica prezența la Pata Rât și reținerea persoanelor suspecte, scopuri confirmate, de altfel, de rezultatele raziei (supra, pct. 21). A constatat că autoritățile folosiseră forța în conformitate cu prevederile legale, cu excepția lui A.A.J., care fusese sancționat disciplinar din cauza comportamentului său față de cel de al doilea reclamant. A constatat că ceilalți reclamanți nu prezentaseră certificate medicale în susținerea acuzațiilor de rele tratamente.

60. Curtea de Apel Oradea a expus mai departe următorul raționament:

„Se reține că organele de ordine au deținut date și informații că cetățenii romi din tabăra de la Pata Rât sunt agresivi și înarmați și din această cauză au manifestat o precauție sporită în momentul reținerii bărbaților, care au fost percheziționați, încătușați și conduși la camionul jandarmeriei, însă rromii din tabără au devenit foarte agitați și au început să strige în momentul în care i-au observat pe lucrătorii de poliție, manifestându-se ostil, prin aruncarea unor obiecte și prin proferarea de amenințări, cu maltratarea propriilor copii.

Se constată că agentul de poliție A.A.J. [...] i-a solicitat numitului Lăcăuș Trandafir [al doilea reclamant] [...] să se deplaseze spre locul de triere a bărbaților, aplicându-i o lovitură cu bastonul de cauciuc în scopul intimidării, în condițiile în care acesta [Lăcăuș Trandafir] nu a răspuns solicitării și a fugit încercând să se ascundă, faptă [a lui A.A.J.] care raportat la amploarea acțiunii întreprinse de organele de ordine și numărul mare al persoanelor legitimate în număr de 74, nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de purtare abuzivă, prevăzută de art. 250 alin. 3 Cod penal.

[...]

Instanța apreciază că, odată identificată prezența unor suspecți în rândul coloniei de romi, aceștia chiar dacă nu ar avea nicio legătură cu săvârșirea de infracțiuni

patrimoniale sau de altă natură, se expun în mod conștient acțiunilor care urmează să fie desfășurate de către forțele de ordine care urmăresc eradicarea infracționalității, cu toate consecințele pe care le presupun astfel de intervenții urgente și în forță ale agenților de poliție. În urma unor astfel de acțiuni este greu de păstrat sau de măsurat o anumită proporție între acțiunile agenților statului și conduita fiecărei persoane vătămate în parte, dintre care unii au fugit și alții s-au manifestat agresiv, însă, raportat la amploarea raziilor care au avut loc, zona vizată, numărul mare al persoanelor implicate în ambele tabere, inexistența de date medicale privind vătămarea sănătății și a integrității corporale ale petenților, precum și identificarea mai multor persoane date în urmărire și bunuri sustrase din proprietățile învecinate, se apreciază că în cauză s-a păstrat un echilibru echitabil și rezonabil în restabilirea ordinii de drept încălcate care nu putea avea loc decât printr-o intervenție rapidă și în forță a organelor de poliție.

[...]

Instanța consideră că, nu se impune să se facă comentarii suplimentare și gratuite pe marginea motivației reținute în ultima rezoluție privind hărțuirea reprezentanților autorităților publice cu dosare penale, însă instrumentarea prezentei cauze cu toată procedura care a urmat constituie o dovadă în plus că nu s-a făcut o discriminare față de petenți privind accesul liber și efectiv la justiție de esența căruia nu poate funcționa un stat de drept.”

II. DREPTUL INTERN ȘI DOCUMENTELE INTERNAȚIONALE RELEVANTE

61. Dreptul intern relevant privind intervenția forțelor speciale precum și documentele relevante emise de Consiliul Europei sunt expuse în cauza *Ciorcan și alții împotriva României*, (nr. 29414/09 și 44841/09, pct. 71-72 și 77-80, 27 ianuarie 2015).

62. Conform dispozițiilor art. 31 din Legea nr. 218 din 2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române, poliția putea efectua intervenții când există indicii cu privire la săvârșirea de infracțiuni, existența de bunuri provenite din infracțiuni sau prezența unor persoane căutate de autorități.

63. Regulamentul nr. 115 din 10 august 2001 cu privire la executarea măsurilor și a activităților poliției definea razia ca un complex de activități în scopul depistării persoanelor suspectate de săvârșirea unor infracțiuni și al prinderii urmăriților, cu participarea unui număr important de polițiști și de reprezentanți ai altor instituții publice. Razia putea fi totală sau parțială. Conform art. 106 din acest regulament, razia totală se desfășura într-o localitate întreagă și putea privi toate problemele din raza de competență a poliției. Razia parțială urmărea activități specifice într-un cartier anume sau într-o zonă anume și privea numai unele dintre acțiunile din raza de competență a poliției. Razia totală implica încercuirea zonei vizate și contrarea și identificarea tuturor persoanelor găsite în acest perimetru. Razia parțială presupunea plasarea agenților de poliție în anumite locuri sau în jurul întregii zone menționate și interceptarea numai a anumitor categorii de persoane sau de vehicule care intrau sau ieșeau din zonă.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 3 DIN CONVENȚIE

64. Reclamanții se plâng că au fost supuși la rele tratamente de către agenții statului în cursul evenimentelor din 5 și 8 noiembrie 2005 și că nu au beneficiat de o anchetă efectivă în urma plângerii depuse împotriva acestora din urmă.

Invocă art. 3 din Convenție, care prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii și nici pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.”

A. Cu privire la admisibilitate*1. Cu privire la excepția întemeiată pe inaplicabilitatea art. 3 din Convenție*

65. Guvernul afirmă că reclamanții nu au arătat că ar fi suferit leziuni în timpul descinderii poliției din 5 noiembrie 2005. În plus, în opinia sa, primul reclamant și reclamanta nu au prezentat niciun document medical care să ateste existența leziunilor asupra propriei persoane în urma raziei din 8 noiembrie 2005.

66. Reclamanții susțin că acuzațiile lor de rele tratamente au fost coroborate cu declarații ale martorilor și, mai ales, cu înregistrarea realizată de jurnaliști la momentul raziei în cauză (supra, pct. 23).

67. Făcând referire la jurisprudența sa în ceea ce privește stabilirea pretinselor fapte în materie de rele tratamente [*Selmouni împotriva Franței* (MC), nr. 25803/94, pct. 88, CEDO 1999-V și *Melinte împotriva României*, nr. 43247/02, pct. 34, 9 noiembrie 2006], Curtea a arătat, mai întâi, că, în ceea ce privește descinderea poliției din 5 noiembrie 2005, niciunul dintre reclamanți nu a prezentat documente care să ateste leziunile ale căror victime afirmă că fuseseră la momentul acesteia. Rezultă că respectivul capăt de cerere prezentat de reclamanți privind operațiunea din 5 noiembrie 2005 este vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din Convenție.

68. În ceea ce privește razia din 8 noiembrie 2005, Curtea notează că reclamanta nu a furnizat niciun început de probă care să-i facă plauzibile afirmațiile de rele tratamente (supra, pct. 20). La fel, constată, cu privire la pretinsa sarcină a reclamantei, că niciun document medical anterior sau ulterior incidentului nu menționează că persoana în cauză era gravidă. De asemenea, aceasta evidențiază că, în ceea ce privește acuzația primului reclamant privind lovitura pe care ar fi primit-o în zona feței (supra, pct. 17), că nu fuseseră prezentate niciun document medical și nicio înregistrare care

puteau dovedi că fapta avusese loc (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Melinte*, citată anterior, pct. 35). Rezultă că respectivul capăt de cerere prezentat de reclamantă și cel prezentat de primul reclamant în partea cu privire la afirmația sa privind lovitura pe care ar fi primit-o în zona feței sunt în mod vădit nefondate și trebuie să fie respinse, în aplicarea art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din Convenție.

69. Totuși, cu privire la afirmațiile primului reclamant conform cărora fusese aruncat la pământ de un agent al statului (supra, pct. 17), Curtea consideră că acestea sunt dovedite prin imaginile înregistrate depuse la dosar (supra, pct. 23). Prin urmare, trebuie respinsă excepția ridicată de Guvern în măsura în care privește afirmațiile citate anterior ale primului reclamant.

2. Cu privire la excepția întemeiată pe absența calității de victimă a celui de al doilea reclamant

70. Guvernul consideră că, ținând seama de sancțiunea disciplinară aplicată lui A.A.J. prin decizia din 2 decembrie 2005 (supra, pct. 28), cel de al doilea reclamant nu ar mai trebui să poată pretinde că este victimă a încălcării art. 3 din Convenție.

71. Al doilea reclamant nu a prezentat observații asupra acestui punct.

72. Curtea face trimitere la principiile consacrate în materie de pierdere a calității de victimă pentru afirmația de nerespectare a art. 3 din Convenție expuse în hotărârea *Gäfgen împotriva Germaniei* [(MC), nr. 22978/05, pct. 115-119, CEDO 2010]. În aplicarea acestor principii, Curtea trebuie să cerceteze mai întâi dacă, în speță, autoritățile naționale au recunoscut, explicit și în esență, încălcarea Convenției. Observă în această privință că, în cadrul procedurii penale îndreptate împotriva lui A.A.J., autoritățile interne au decis că purtarea acestuia, în ciuda utilizării ilegale a forței (supra, pct. 59), nu constituie infracțiune și că era justificat în contextul raziei din 8 noiembrie 2005 (supra, pct. 53 și 60).

73. Curtea constată în continuare că, în cadrul anchetei disciplinare, autoritățile au stabilit că A.A.J. îl lovide pe cel de al doilea reclamant. Astfel, observă că nu au examinat în cadrul acestei anchete dacă respectivul comportament al lui A.A.J. constituise un tratament contrar art. 3 din Convenție sau dreptului intern care interzic tortura și relele tratamente (supra, pct. 27 și 28 ; a se vedea, *a contrario*, *Gäfgen*, citată anterior, pct. 120). Observă că, în urma acestei anchete, A.A.J. a fost sancționat pentru „comportare necorespunzătoare în serviciu care a adus atingere onoarei și probității profesionale a polițistului și prestigiului instituției” (supra, pct. 28). Prin urmare, nu a ajuns la convingerea potrivit căreia autoritățile interne chemate să examineze conduita lui A.A.J. față de cel de al doilea reclamant, în cadrul anchetei disciplinare, au recunoscut cel puțin în mod implicit și fără tăgadă că lovitura respectivă a nesocotit art. 3 din Convenție.

74. În plus, Curtea consideră că nu a existat, în speță, o reparație adecvată și suficientă pentru o astfel de încălcare ținând seama de modul în care s-a

efectuat ancheta (a se vedea, în legătură cu criteriile pentru a stabili dacă reparația este adecvată și suficientă în caz de încălcare a art. 3 din Convenție și pentru a stabili dacă ancheta a fost detaliată și efectivă, *Gäfgen*, citată anterior, pct. 116 și 121). În această privință, Curtea subliniază că, în speță, deși cercetările penale au început cu promptitudine ulterior plângerii depuse de reclamantul la 21 decembrie 2005 (supra, pct. 30), ancheta nu a fost finalizată decât peste aproximativ opt ani și cinci luni de la incidentul în cauză, prin hotărârea definitivă din 5 iunie 2014 (supra, pct. 57). În opinia Curții, o asemenea anchetă nu a fost suficient de promptă și diligentă pentru a răspunde normelor Convenției. De altfel, nicio sancțiune penală nu i-a fost aplicată lui A.A.J. (supra, pct. 60). În ceea ce privește sancțiunea disciplinară care i-a fost aplicată, Curtea subliniază că aceasta prevedea că persoana în cauză nu putea face obiectul unei promovări în grad pe o perioadă de doi ani. Constată că această sancțiune a fost ulterior ridicată chiar înainte să se scurgă cei doi ani și deși cercetarea penală îndreptată împotriva lui A.A.J. era încă pendinte (supra, pct. 29). Curtea reamintește în această privință că a declarat în mod repetat că, în cazul în care agenți ai statului sunt acuzați de infracțiuni ce implică rele tratamente, este important ca aceștia să fie suspendați din funcțiile lor în timpul instrucției judecătorești sau al procesului și să fie demși în cazul condamnării (a se vedea, de exemplu, *Abdülsamet Yaman împotriva Turciei*, nr. 32446/96, pct. 55, 2 noiembrie 2004, *Nikolova și Velitchkova împotriva Bulgariei*, nr. 7888/03, pct. 63, 20 decembrie 2007 și *Ali și Ayşe Duran împotriva Turciei*, nr. 42942/02, pct. 64, 8 aprilie 2008). În acest context, Curtea consideră că sancțiunea disciplinară aplicată lui A.A.J. nu are efectul disuasiv necesar pentru prevenirea altor transgresiuni ale interdicției de folosire a relelor tratamente în situații comparabile ce ar putea apărea pe viitor.

75. Având în vedere aceste elemente, Curtea nu poate concluziona că sancțiunea disciplinară aplicată lui A.A.J. și cercetarea penală au constituit o reparație adecvată și suficientă de natură să-l priveze pe cel de al doilea reclamant de calitatea sa de victimă a încălcării art. 3 din Convenție.

76. Prin urmare, este necesar să se respingă această excepție a Guvernului.

3. *Cu privire la excepția întemeiată pe neepuizarea căilor de atac interne cu privire la al doilea reclamant*

77. Guvernul susține că, în baza deciziei din 2 decembrie 2005 (supra, pct. 28), al doilea reclamant ar fi putut iniția o acțiune în răspundere civilă delictuală împotriva lui A.A.J. pentru a solicita despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin conduita celui din urmă.

78. Al doilea reclamant nu a prezentat observații asupra acestui punct.

79. Curtea face trimitere la principiile deja consacrate în jurisprudența sa în materie de epuizare a căilor de atac interne prezentate în cauza *Mocanu și alții împotriva României* [(MC), nr. 10865/09 și alte 2 de cereri, pct. 220-229, CEDO 2014 (extrase)]. Mai special, trebuie reamintit că, în caz de rele

tratamente deliberate, acordarea unui indemnizații victimei nu este suficientă pentru repararea încălcării art. 3 din Convenție (*Gäfgen*, citată anterior, pct. 119).

80. În speță, Curtea observă pe de o parte că, în decizia din 2 decembrie 2005 invocată de Guvern, șeful IPJ Cluj nu a examinat dacă fapta atribuită lui A.A.J. era contrară art. 3 din Convenție (supra, pct. 28) și, pe de altă parte, că cercetările penale l-au exonerat pe acesta din urmă de orice răspundere penală. Ținând seama de această constatare și de faptul că cel de al doilea reclamant critica, de asemenea, în fața sa omiterea unei anchete efective din partea autorităților interne cu privire la acuzațiile sale de rele tratamente, consideră că o acțiune în răspundere civilă delictuală nu ar fi fost suficientă pentru a remedia pretențiile reclamantului. Prin urmare, acesta nu era obligat să epuizeze calea de atac indicată de Guvern.

81. Prin urmare, este necesar să se respingă această excepție.

4. Concluzie

82. Constatând că acest capăt de cerere prezentat de primul reclamant cu privire la faptul că fusese aruncat la pământ de un agent al statului la momentul raziei din 8 noiembrie 2005, precum și capătul de cerere prezentat de cel de al doilea reclamant nu sunt în mod vădit nefondate în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, Curtea le declară admisibile.

B. Pe fond

1. Cu privire la acuzațiile de rele tratamente

a) Argumentele părților

83. Guvernul susține că polițistul A.A.J. l-a lovit pe cel de al doilea reclamant în urma unei erori de evaluare a unei stări de pericol și a proporționalității în folosirea forței. Cu privire la primul reclamant, face trimitere la concluziile anchetei interne care a stabilit că nici susținerile de agresiune fizică și nici cele referitoare la amenințările pe care le-ar fi adus agenții statului nu erau dovedite. În ceea ce privește organizarea raziei, Guvernul precizează că ancheta internă a concluzionat că polițiștii acționaseră cu respectarea dispozițiilor legale și că folosirea forței, când a fost cazul, fusese necesară din cauza comportamentului locuitorilor din Pata Rât.

84. Reclamantii apreciază forța desfășurată împotriva lor, ca și împotriva comunității de romi de la Pata Rât, ca nefiind nici necesară și nici justificată prin comportamentul lor.

b) Motivarea Curții

85. Curtea face trimitere la principiile generale aplicabile laturii materiale a art. 3 din Convenție, pe care le-a reiterat în hotărârea *Bouyid împotriva Belgiei* [(MC), nr. 23380/09, pct. 81-90, CEDO 2015].

86. Curtea a enunțat deja că, atunci când o persoană se confruntă cu agenți ai forțelor de ordine, utilizarea forței fizice față de aceasta, atunci când comportamentul său nu o impune în mod necesar, aduce atingere demnității umane și constituie, în principiu, o încălcare a dreptului garantat de art. 3 din Convenție (a se vedea, mai cu seamă, *Bouyid*, citată anterior, pct. 88, *Tekin împotriva Turciei*, hotărârea din 9 iunie 1998, pct. 53, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-IV, Güzel Şahin și alții împotriva Turciei*, nr. 68263/01, pct. 46, 21 decembrie 2006).

i. Primul reclamant

87. Curtea reține faptul că rezultă din înregistrarea video depusă la dosar (supra, pct. 23) că primul reclamant a fost scos din casa sa și aruncat la pământ de un agent de poliție. Consideră că faptul de a fi aruncat la pământ de către un agent al statului aduce atingere demnității umane și poate intra, în principiu, sub incidența art. 3 din Convenție (*Bouyid*, citată anterior, pct. 87-88).

88. Rămâne să se stabilească dacă primul reclamant susține în mod justificat că relele tratamente de care se plânge sunt contrare art. 3 din Convenție. În această privință, Curtea a observat că razia în cursul căreia primul reclamant a fost aruncat la pământ fusese pregătită cu grijă și că nu există nicio probă pentru a se presupune că persoana în cauză reprezenta o amenințare pentru autorități sau că era considerat ca fiind deosebit de periculos. În plus, în cursul reținerii sale, de brațul reclamantului era agățată fiica sa (supra, pct. 17). Guvernul nu a furnizat niciun argument de natură să explice sau să justifice intensitatea forței utilizate împotriva acestui reclamant. De aceea, trebuie să concluzioneze că aceasta era excesivă și nejustificată având în vedere circumstanțele.

89. În lumina celor de mai sus, Curtea a concluzionat încălcarea materială a art. 3 din Convenție în privința pretinselor rele tratamente suferite de primul reclamant.

ii. Cel de al doilea reclamant

90. În privința celui de al doilea reclamant, Curtea observă că nu s-a contestat faptul că polițistul A.A.J. l-a lovit în timpul raziei din 8 noiembrie 2005. Cu privire la contextul în care a fost lovit acest reclamant, reține că s-a stabilit în ancheta internă că, inițial, persoana în cauză nu dăduse curs ordinilor polițiștilor și că încercase să fugă (supra, pct. 18). Astfel, observă că s-a stabilit prin aceeași anchetă că, ulterior, cel de al doilea reclamant a fost reținut și imobilizat de doi polițiști care l-au condus la locul în care erau

adunați bărbații (supra, pct. 19). Reține că în timpul acestei deplasări, când cel de al doilea reclamant nu opunea nicio rezistență polițiștilor, A.A.J. îi aplicase o lovitură de baston pe spate în mod „preventiv”, potrivit propriei declarații a celui din urmă (supra, pct. 34). În opinia Curții, acțiunea deliberată a lui A.A.J., care i-a aplicat o lovitură cu bastonul celui de al doilea reclamant în vreme ce acesta nu opunea nicio rezistență și era ținut de brațe de doi polițiști, nu poate fi considerată ca fiind justificată în speță de comportamentul persoanei interesate. Curtea consideră că lovitura respectivă urmărea să-i provoace celui de al doilea reclamant sentimente de teamă, angoasă și inferioritate, care îl puteau umili și înjosi.

91. Curtea consideră că folosirea forței cu privire la cel de al doilea reclamant nu fusese absolut necesară din cauza situației sau a comportamentului persoanei interesate și consideră că a fost excesivă și nejustificată în raport cu circumstanțele cauzei. Prin urmare, a avut loc o încălcare sub aspect material a art. 3 din Convenție cu privire la acest reclamant.

2. Cu privire la acuzația privind insuficiența anchetei

a) Argumentele părților

92. Guvernul admite că ancheta a durat mult. Astfel, arată că toate probele relevante au fost instrumentate conform recomandărilor formulate de Înalta Curte în hotărârea din 14 octombrie 2009 (supra, pct. 42–44), că reclamații au fost implicați în desfășurarea cercetărilor și că acestea s-au finalizat de către Parchetul civil de pe lângă Curtea de Apel Cluj-Napoca și nu de către procurori aparținând aceleiași structuri ierarhice ca acuzații.

93. Reclamanții consideră că ancheta penală nu a fost nici eficace, nici independentă. În această privință, prezintă faptul că polițiștii care efectuaseră ancheta țineau de același minister ca o parte dintre agenții acuzați în cadrul plângerii penale și că acești polițiști lucrau în cadrul inspectoratului de poliție județean. Apreciază, de asemenea, că ancheta nu s-a desfășurat cu diligență, ceea ce a dus, în opinia lor, la prescrierea răspunderii penale. În cele din urmă, aceștia contestă sancțiunea disciplinară aplicată lui A.A.J., pe care o consideră ca fiind foarte ușoară.

b) Motivarea Curții

94. Cu privire la obligația autorităților naționale de a deschide o anchetă și de a efectua investigații efective, Curtea se referă la principiile care decurg din jurisprudența sa [*El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), nr. 39630/09, pct. 182-185, CEDO 2012, *Bouyid*, citată anterior, pct. 115-123, și, mai recent, *Alpar împotriva Turciei*, nr. 22643/07, pct. 44-47, 26 ianuarie 2016].

95. În cauză, Curtea constată că a avut totuși loc o anchetă. Rămâne de apreciat caracterul rapid și efectiv al acesteia.

96. În prezenta cauză, Curtea observă că autoritățile interne au considerat că acuzațiile de rele tratamente formulate de primul reclamant nu erau fondate pe motiv că acesta nu prezentase un certificat medical, în vreme ce imaginile înregistrate la momentul raziei și depuse la dosar surprindeau un agent de poliție care îl arunca la pământ. Observă și că, ulterior, ancheta a urmărit numai circumstanțele în care a avut loc razia și acuzațiile de rele tratamente formulate de cel de al doilea reclamant și că nu a abordat în niciun moment problema necesității forței folosite față de primul reclamant (a se vedea, în același sens, *Kop împotriva Turciei*, nr. 12728/05, pct. 40, 20 octombrie 2009, și, *mutatis mutandis Güzel Şahin și alții*, citată anterior, pct. 58). Curtea constată prin urmare că nu s-a efectuat nicio investigație la nivel intern pentru a determina dacă tratamentul denunțat de primul reclamant fusese necesar și impus de comportamentul persoanei în cauză sau de opunerea acestuia față de ordinele polițistului.

97. În ceea ce privește urmărirea penală desfășurată în urma acuzațiilor celui de al doilea reclamant, trebuie observat că agentul de poliție care îl lovide pe reclamant a fost identificat rapid (supra, pct. 26). Totuși, ancheta s-a prelungit timp de peste opt ani: astfel, autorităților le-a fost necesar mai mult de un an pentru a stabili parchetul competent pentru anchetă (supra, pct. 30 și 36); în cele din urmă, ca urmare a unor lipsuri în cercetările efectuate de procuror, cauza i-a fost retrimisă în două rânduri de către instanțele interne (supra, pct. 42, 44 și 47). După mai mulți ani de anchetă, parchetul a reținut că se împlinise termenul de prescripție a răspunderii penale a lui A.A.J. pentru faptele ce i-au fost atribuite (supra, pct. 53). Or, trebuie reamintit faptul că, atunci când un agent al statului este acuzat de infracțiuni grave care implică tratamente contrare art. 3 din Convenție, nu este acceptabil, în principiu, ca desfășurarea și finalizarea unor asemenea procese să fie împiedicate, printre altele, de prescripția penală, ca urmare a tergiversărilor judiciare incompatibile cu cerința de celeritate și de diligență rezonabilă, implicită în acest context (*Huseyin Simsek împotriva Turciei*, nr. 68881/01, pct. 67, 20 mai 2008 și *Damian-Burueana și Damian împotriva României*, nr. 6773/02, pct. 80, 26 mai 2009).

98. În aceste condiții, Curtea concluzionează că, omițând să facă o anchetă asupra necesității forței folosite împotriva primului reclamant și din cauza duratei anchetei efectuate în urma acuzațiilor celui de al doilea reclamant, autoritățile nu și-au îndeplinit obligațiile pozitive în temeiul art. 3 din Convenție. În consecință, hotărăște că a fost încălcată latura procedurală din această dispoziție în ceea ce privește primii doi reclamanți.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 8 DIN CONVENȚIE

99. Reclamanții denunță atingerea adusă dreptului lor la respectarea vieții private și de familie și a domiciliului ca urmare a percheziției, ilegală în

opinia acestora, efectuate de către autorități în locuințele lor. Invocă, în această privință, art. 8 din Convenție, formulat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

100. Guvernul susține că reclamanții nu ar putea să se pretindă „victime” ale unei încălcări a dreptului asupra propriului domiciliu, dat fiind că, potrivit acestuia, nu au dovedit că au legături concrete și persistente cu Pata Rât pentru a susține că domiciliul lor era acolo. Acesta mai menționează că reclamanții nu au sesizat autoritățile interne cu o plângere de violare de domiciliu sau de purtare abuzivă, că nu au denunțat în plângerea inițială lipsa mandatului de percheziție și că au prezentat acest argument mai târziu în cursul procedurii.

101. Reclamanții susțin că locuiau în Pata Rât din 2003, de la transferarea lor de către autorități dintr-un alt loc din Cluj-Napoca (supra, pct. 6). Conform reclamanților, deși foarte sărăcicioase, fără valoare economică și construite fără documentația legală, colibeile lor erau casele lor dat fiind că acolo trăiau. Reclamanții nu au răspuns la argumentele Guvernului privind epuizarea căilor de atac interne.

102. Chiar dacă colibeile construite de reclamanți la Pata Rât constituiau domiciliul lor în sensul art. 8 din Convenție (a se vedea, mai recent, pentru noțiunea de „domiciliu”, *Winterstein și alții împotriva Franței*, nr. 27013/07, pct. 141, 17 octombrie 2013), Curtea consideră că argumentele Guvernului privind omisiunea de a acționa în fața instanțelor interne a persoanelor interesate trebuie să fie interpretate ca fiind o excepție de neepuizare a căilor de atac interne, pe care o va examina în continuare.

103. Curtea face trimitere la principiile aplicabile în materie de neepuizarea căilor de atac interne, astfel cum au fost stabilite în cauzele *Vučković și alții împotriva Serbiei* [(excepție preliminară) (MC), nr. 17153/11 și alte 29 cereri, pct. 69-77, 25 martie 2014] și *Gherghina împotriva României* [(dec.), (MC), nr. 42219/07, pct. 83-89, 9 iulie 2015]. Amintește în mod special că art. 35 § 1 din Convenție impune prezentarea în fața organismului intern adecvat, cel puțin pe fond și în formele și în termenele prevăzute de dreptul intern, a plângerilor care urmează să fie formulate în fața Curții; în plus, acest articol impune utilizarea de mijloace procedurale care să prevină o încălcare a Convenției [...]. Cererea care nu îndeplinește aceste cerințe trebuie, în principiu, să fie declarată inadmisibilă pentru neepuizarea căilor interne de atac (*Vučković și alții*, citată anterior, pct. 72).

104. În speță, Curtea reține că, deși reprezentați de către un avocat ales (supra, pct. 32), reclamanții nu i-au acuzat, în plângerea penală, pe agenții

statului de violare de domiciliu și de purtare abuzivă și nu au prezentat deloc faptele cu privire la lipsa mandatului de percheziție (supra, pct. 30 și 31). Prin urmare, consideră că autoritățile naționale nu au fost sesizate în mod valid despre aceste fapte.

105. Este adevărat că, mai târziu în cursul procedurii, atunci când au contestat deciziile parchetului, reclamantii au prezentat – în mod mai mult sau mai puțin detaliat – un argument întemeiat pe absența mandatului de percheziție (supra, pct. 46 și 54). Însă, în opinia Curții, contestațiile reclamantilor menționate mai sus nu constituiau noi plângeri penale, ci argumente suplimentare pentru a susține acuzațiile formulate anterior. În plus, aceste argumente au fost invocate după trimiterea cauzei la parchet de către Înalta Curte pentru a efectua investigații specifice, trimitere care fixase cadrul cauzei făcând referire la cererea inițială (supra, pct. 42 – 44).

106. Prin urmare, Curtea apreciază că reclamantii nu au formulat o cerere formală invocând lipsa mandatelor de percheziție și că modul în care au informat autoritățile cu privire la această lipsă nu respectă cerințele de formă și de substanță prescrise de dreptul intern. Rezultă că acest capăt de cerere trebuie să fie respins pentru neepuizarea căilor de atac interne, în temeiul art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din Convenție.

III. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 14 DIN CONVENȚIE COROBORAT CU ART. 3

107. Invocând art. 14 din Convenție coroborat cu art. 3 și art. 8, reclamantii susțin că au fost victimele unei discriminări bazate pe apartenența lor la etnia romă dacă ținem seama de modul de organizare a raziei poliției din 8 noiembrie 2005. Denunță, de asemenea, lipsa unei anchete efective desfășurate în această privință.

108. Fiind responsabilă cu încadrarea juridică a faptelor cauzei [*Radomilja împotriva Croației* (MC), nr. 37685/10 și 22768/12, pct. 114-115 și 126, CEDO 2018], Curtea consideră că afirmațiile reclamantilor trebuie să fie examinate exclusiv sub incidența art. 14 din Convenție coroborat cu art. 3.

Art. 14 din Convenție este formulat după cum urmează:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de [...] Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație. ”

A. Cu privire la admisibilitate

109. În ceea ce privește reclamanta și acuzația primului reclamant conform căreia primise o lovitură în zona feței, Curtea a constatat absența elementelor care să susțină acuzațiile și a concluzionat că faptele denunțate

nu intră în domeniul de aplicare al art. 3 din Convenției (supra, pct. 67 și 68). Așadar, art. 14 din Convenție nu se aplică. Rezultă că partea din capătul de cerere cu privire la reclamantă și la acuzațiile primului reclamant menționate anterior este incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției în sensul art. 35 § 3 lit. a) și că trebuie respinsă, în conformitate cu art. 35 § 4.

110. Cu privire la partea din capătul de cerere în legătură cu plângerile primului și celui de al doilea reclamant care intră în domeniul de aplicare al art. 3 din Convenție (supra, pct. 82), Curtea constată că aceasta nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, o declară admisibilă.

B. Pe fond

1. Argumentele părților

a) Reclamanții

111. Reclamanții declară că organizarea raziei era întemeiată pe argumente rasiste. Referindu-se la constatările făcute de Curte în cauza *Ciorcan și alții împotriva României* (nr. 29414/09 și 44841/09, 27 ianuarie 2015), apreciază că participarea personalului forțelor speciale la razia în cauză demonstrează că utilizarea forței a fost disproporționată, cu atât mai mult cu cât, potrivit acestora, intervenția nu avea niciun temei legal. Prezintă faptul că speța dovedește concepția stereotipă a poliției față de cetățenii care aparțin etniei rome, și anume că aceștia ar fi în general „agresivi și înarmați”, cu toate că, în prezenta cauză, nu existase în opinia lor nicio probă care să susțină această acuzație. Aduagă că ancheta internă efectuată pe acest subiect nu a fost eficientă pentru a identifica motivarea, rasistă în opinia lor, a raziei.

b) Guvernul

112. Guvernul arată că, în prezenta cauză, niciun element nu demonstrează existența unei motivări rasiste cu privire la organizarea raziei și la conduita autorităților: organizarea raziei, conform acestuia, a fost determinată de existența unor elemente concrete în legătură cu prezența în comunitatea de la Pata Rât a unor bunuri furate și a unor persoane suspectate de săvârșirea de infracțiuni. Aduagă că, în ceea ce privește conduita agenților statului în timpul raziei în cauză, ancheta internă a concluzionat că folosirea forței fusese necesară în anumite cazuri din cauza conduitei persoanelor vizate, fără niciun motiv discriminatoriu.

113. Guvernul arată că acuzațiile reclamanților cu privire la existența unei motivări rasiste au fost analizate de către autorități și că, în hotărârea din 5 iunie 2014, Curtea de Apel Oradea a concluzionat (supra, pct. 57 - 60) că reclamanții nu suferiseră nicio discriminare în exercitarea drepturilor lor.

2. Motivarea Curții

114. Curtea face mai întâi trimitere la principiile care reies din jurisprudența sa în materie de discriminare fondată pe originea etnică [*Natchova și alții împotriva Bulgariei* (MC), nr. 43577/98 și 43579/98, pct. 145, 147 și 160, CEDO 2005-VII, *Ciorcan și alții*, citată anterior, pct. 156-159].

a) Cu privire la elementul material al capătului de cerere întemeiat pe art. 14 din Convenție coroborat cu art. 3

115. Curtea observă că reclamanții denunță caracterul discriminatoriu al raziei din 8 noiembrie 2001: în opinia lor, modul în care a fost organizată aceasta dovedește existența prejudecăților autorităților cu privire la pericolul reprezentat de comunitatea de romi, prejudecăți care ar fi nejustificate având în vedere faptele speței (a se vedea, pentru acuzații similare, *Ciorcan*, citată anterior, pct. 161).

116. Curtea observă că din planul raziei reiese că aceasta urmărea găsirea persoanelor urmărite penal sau bănuite că au săvârșit furturi (supra, pct. 12). Curtea observă că, atunci când au hotărât să efectueze această razie, autoritățile naționale dețineau indicii potrivit cărora persoane suspectate de furturi se aflau în comunitatea de romi de la Pata Rât (supra, pct. 9; a se vedea, pentru o situație contrară, *Ciorcan*, citată anterior, pct. 162). Astfel, este necesar să se rețină că infracțiunile pentru care erau căutați suspecții nu prezentau un grad de pericolozitate suficient de ridicat pentru a justifica intervenția forțelor speciale: în fapt, suspecții erau căutați pentru furturi a diferite bunuri utilizate în viața de zi cu zi (supra, pct. 9 și 21; în ceea ce privește condițiile de intervenție a forțelor speciale de intervenție rapidă, a se vedea *Ciorcan*, citată anterior, pct. 72). În plus, planul de razie al poliției nu arăta că suspecții erau „înarmați și periculoși”, nici că înainte fuseseră colectate indicii în acest sens (supra, pct. 13).

117. Deși termenii de organizare a raziei sunt criticabili având în vedere amploarea sa în raport cu scopurile declarate, Curtea consideră cu toate acestea că în speță aceste elemente nu sunt adecvate pentru a stabili dincolo de orice îndoială rezonabilă că tratamentul aplicat reclamanților se baza pe o motivație rasistă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ciorcan*, citată anterior, pct. 163).

118. Prin urmare, Curtea concluzionează că nu a fost încălcat aspectul material al art. 14 din Convenție în raport cu art. 3.

b) Cu privire la aspectul procedural al capătului de cerere întemeiat pe art. 14 coroborat cu art. 3 din Convenție

119. Curtea consideră că era necesară o verificare a acuzațiilor de discriminare prezentate de reclamanți în fața autorităților interne (supra, pct. 46 și 56), considerate în contextul documentelor care constată că în România

există prejudecăți și o atitudine generală ostilă față de membrii etniei rome (a se vedea, în acest sens, *Ciorcan*, citată anterior, pct. 76-81 și pct. 164).

120. În această privință, Curtea observă că, în fapt, în cadrul anchetei, autoritățile interne au examinat acuzațiile de discriminare formulate de reclamantii (supra, pct. 43 și 60). Cu toate acestea, Curtea apreciază că cercetarea efectuată cu privire la motivarea rasistă nu fusese aprofundată suficient: în fapt, după ce a constatat că razia a avut drept scop căutarea suspectilor de furt, autoritățile interne nu au răspuns plângerii persoanelor interesate privitor la folosirea unei violențe excesive în organizarea raziei ca urmare a apartenenței lor la etnia romă. Curtea subliniază că nu s-a cercetat nici dacă apelarea la forțele speciale de intervenție rapidă era necesară în circumstanțele cauzei și că nu fusese prezentată nicio probă concretă pentru a justifica afirmația autorităților care interveniseră conform căreia membrii comunității de romi erau „agresivi și înarmați” (supra, pct. 60; a se vedea, pentru comparație, *Ciorcan*, citată anterior, pct. 166 și *Antayev și alții împotriva Rusiei*, nr. 37966/07, pct. 127, 3 iulie 2014). Or, conform dosarului, nu s-au găsit arme în niciun moment în așezarea de romi de la Pata Rât.

121. Curtea constată, de asemenea, că autoritățile interne s-au mărginit să dea răspunsuri foarte generale considerând că simpla posibilitate de a fi depus o plângere penală și că s-a efectuat o investigație constituiau probe pentru absența discriminării (supra, pct. 60). Or, în opinia sa, un asemenea răspuns, în absența unor cercetări mai detaliate pentru a clarifica faptele în mod concret și a decide dacă autoritățile adoptaseră o atitudine discriminatorie pe bază etnică, nu este de ajuns în raport cu art. 14 din Convenție.

122. Curtea consideră că, în circumstanțele cauzei, autoritățile române nu au respectat obligația procedurală impusă de art. 14 din Convenție de a lua toate măsurile necesare pentru a ancheta cu privire la existența unei motivări rasiste în organizarea raziei din 8 noiembrie 2005.

123. Prin urmare, a fost încălcat aspectul procedural al art. 14 coroborat cu art. 3 din Convenție.

IV. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

124. Art. 41 din Convenție prevede:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

125. Reclamantii solicită fiecare 100 000 euro (EUR) pentru prejudiciul moral pe care consideră că l-au suferit. Aceștia solicită Curții, de asemenea,

să dispună un plan de măsuri de interes general pentru a evita ca situații similare prezentei cauze să se întâmple din nou.

126. Guvernul consideră că suma solicitată este excesivă în raport cu jurisprudența Curții în cauze similare. În ceea ce privește cererea de a dispune adoptarea unui plan de acțiune, susține că un asemenea demers ține mai degrabă de executarea unei eventuale hotărâri a Curții în care se constată o încălcare și nu de aplicarea art. 41 din Convenție.

127. Curtea consideră că, având în vedere circumstanțele speței și constatările încălcării art. 3 și art. 14 din Convenție (supra, pct. 89, 91, 98 și 123), trebuie să acorde, pentru prejudiciul moral, suma de 11 700 EUR, fiecăruia din primii doi reclamanți, dnii Augustin Lingurar și Trandafir Lăcătuș.

B. Cheltuieli de judecată

128. Reclamanții solicită, de asemenea, 3 594,68 EUR pentru cheltuielile de judecată pe care susțin că le-au efectuat în fața instanțelor interne și a Curții. Dat fiind că, potrivit contractelor de asistență juridică la dosar, organizația neguvernamentală Romano CRISS plătitese onorariul avocatului reprezentant al reclamanților în procedura internă, solicită ca suma să fie plătită direct în contul bancar al Romano CRISS.

129. Guvernul observă că respectivele contracte de asistență judiciară care justificau cheltuielile din cursul procedurilor interne fuseseră încheiate pentru a reprezenta mai multe persoane și nu numai pe reclamanții din prezenta cauză. Solicită Curții să acorde reclamanților o sumă stabilită în conformitate cu jurisprudența Curții.

130. Ținând seama de documentele de care dispune și de jurisprudența sa, Curtea consideră rezonabilă suma de 3 100 euro pentru toate cheltuielile, de plătit direct în contul bancar care va fi indicat de Romano CRISS [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei*, nr. 21722/11, pct. 219, CEDO 2013, *Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), nr. 16483/12, pct. 288, CEDO 2016 (extrase)].

C. Dobânzi moratorii

131. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN UNANIMITATE, CURTEA

1. *Declară* cererea admisibilă pentru capetele de cerere formulate în temeiul art. 3 și 14 din Convenție cu privire la primul reclamant, dl Augustin Lingurar, referitor la afirmația sa că a fost aruncat pe jos de un agent de poliție și cu privire la al doilea reclamant, dl Trandafir Lăcătuș, și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 3 din Convenție sub aspect material, în ceea ce îi privește pe primul și pe al doilea reclamant, dnii Augustin Lingurar și Trandafir Lăcătuș;
3. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 3 din Convenție sub aspect procedural, în ceea ce îi privește pe primul și pe al doilea reclamant, dnii Augustin Lingurar și Trandafir Lăcătuș;
4. *Hotărăște* că nu a fost încălcat aspectul material al art. 14 din Convenție coroborat cu art. 3 din Convenție, în ceea ce privește primul și al doilea reclamant, dnii Augustin Lingurar și Trandafir Lăcătuș;
5. *Hotărăște* că a fost încălcat aspectul procedural al art. 14 din Convenție coroborat cu art. 3 din Convenție, în ceea ce privește primul și al doilea reclamant, dnii Augustin Lingurar și Trandafir Lăcătuș;
6. *Hotărăște*
 - a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda națională a statului pârât la rata aplicabilă la data plății:
 - i. 11 700 EUR (unsprezece mii șapte sute de euro) fiecăruia dintre primii doi reclamanți, dnii Augustin Lingurar și Trandafir Lăcătuș, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;
 - ii. 3 100 EUR (trei mii una sută euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată, de plătit direct în contul bancar care va fi indicat de organizația neguvernamentală Romano CRISS;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

7. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 16 octombrie 2018, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulamentul Curții.

Andrea Tamietti
Grefier adjunt

Paulo Pinto de Albuquerque
Președinte